

O wojnie na Ukrainie i Ukraińcach w Polsce

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

We wrześniowym badaniu¹, jak co miesiąc, zapytaliśmy Polaków o ich poczucie zagrożenia wojną na Ukrainie oraz stosunek do ukraińskich uchodźców. Ponadto poruszyliśmy wątek praw obecnych już w naszym społeczeństwie Ukraińców, pytając badanych o ich opinie na temat tworzenia w Polsce ukraińskich szkół, cerkwi, ośrodków kultury czy wreszcie całych dzielnic w dużych polskich miastach.

POCZUCIE ZAGROŻENIA

Chociaż nadal większość Polaków uważa, że wojna na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski (64%), to obecny wynik jest najniższy od jej wybuchu. Odsetek ten po raz pierwszy spadł poniżej progu 70% dwa miesiące temu. W sierpniu nastąpiła łagodna korekta, ale obecny, rekordowo niski wynik wydaje się potwierdzać tendencję spadkową – coraz mniej Polaków czuje się zagrożonych sytuacją na Ukrainie.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (401) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

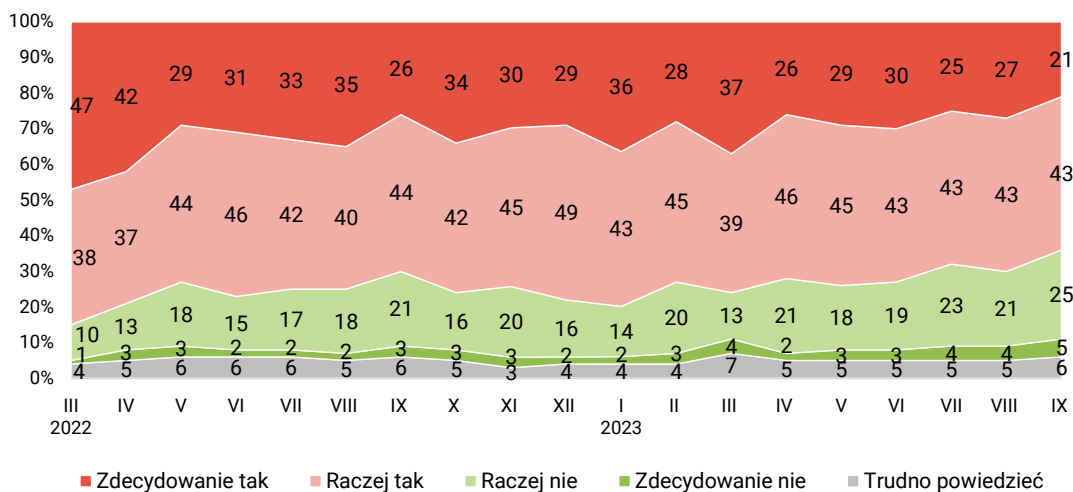
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 4 do 14 września 2023 roku na próbie liczącej 1073 osoby (w tym: 62,7% metodą CAPI, 23,4% – CATI i 13,9% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, wojna na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski czy też nie?

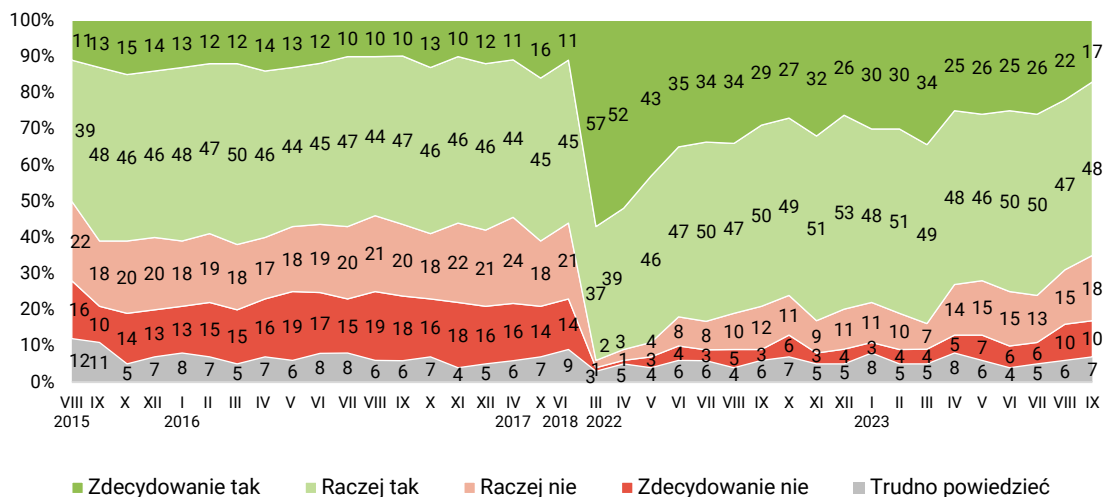

Zagrożenie dla bezpieczeństwa naszego kraju częściej dostrzegają starsi badani (73% wśród najstarszych wobec 53% wśród najmłodszych), częściej praktykujący religijnie (70% praktykujących kilka razy w tygodniu wobec 57% w ogóle niepraktykujących) oraz wyznający poglądy prawicowe (69% wobec 58% sympatyków lewicy) – zob. tabelę aneksową 1. Zależności odnoszące się do wieku badanych oraz częstotliwości udziału w praktykach religijnych notowaliśmy już wielokrotnie przy poprzednich pomiarach.

POMOC DLA UCHODźCÓW Z UKRAINY

Również odsetek Polaków popierających przyjmowanie uchodźców z Ukrainy spadł wyraźnie we wrześniu, osiągając najniższy poziom od wybuchu wojny (65%, spadek o 4 punkty procentowe od sierpnia). Już w poprzednim miesiącu odnotowaliśmy znaczący, 7-punktowy spadek, co może wskazywać, że obecnie stosunek Polaków do Ukraińców szybko się zmienia. Aktualny wynik nie jest już tak bardzo oddalony od wyników odnotowywanych przez nas przed wybuchem wojny w lutym 2022 roku (wówczas pytaliśmy o przyjmowanie uchodźców z niedawno anektowanego Krymu i okupowanych przez Rosjan terytoriów na wschodzie Ukrainy). Już więcej niż co czwarty Polak (28%) jest przeciwny przyjmowaniu ukraińskich uchodźców.

RYS. 2. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem?

Poparcie dla przyjmowania ukraińskich uchodźców rzadziej deklarują kobiety (60% wobec 71% wśród mężczyzn), młodszy badani (58% w najmłodszej grupie wobec 70% wśród najstarszych respondentów), osoby mieszkające na wsi (56% wobec 73% w największych miastach), słabiej wykształcone (53% badanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym wobec 78% z wyższym), o niższych dochodach *per capita* w swoim gospodarstwie domowym (50% wśród osób o najniższych dochodach wobec 77% wśród badanych o najwyższych), a także mające niesprecyzowane poglądy polityczne (41% wobec 75% wśród zwolenników lewicy i 66% sympatyków prawicy) – zob. tabelę aneksową 2. Stosunek do ukraińskich uchodźców różni się wyraźnie między zwolennikami poszczególnych ugrupowań politycznych – najbardziej przychylni ich przyjmowaniu są wyborcy Lewicy i Koalicji Obywatelskiej, a najmniej – zwolennicy Konfederacji Wolność i Niepodległość.

TABELA 1

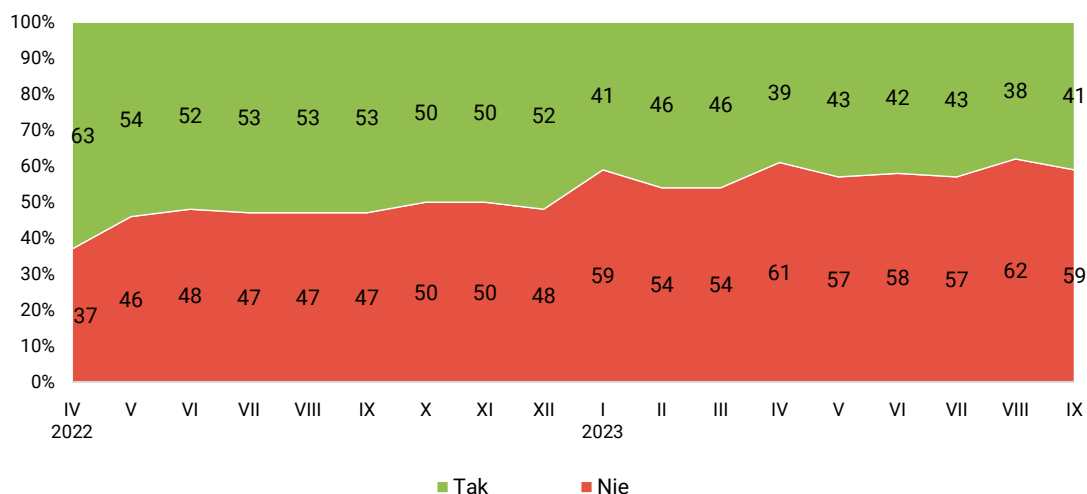
Na kandydata którego komitetu wyborczego zamierza Pan(i) głosować w wyborach do Sejmu?	Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
KW Lewica*	85	7	8
KKW Koalicja Obywatelska PO .N IPL Zieloni	85	14	1
KKW Trzecia Droga PSL-PL2050 Szymona Hołowni*	74	21	5
KW Prawo i Sprawiedliwość	66	27	7
KW Konfederacja Wolność i Niepodległość*	56	35	9

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Odsetek deklaracji niesienia pomocy ukraińskim uchodźcom utrzymał się na poziomie zbliżonym do poprzedniego (41% wobec 38% w sierpniu). Kiedy zadawaliśmy to pytanie po raz pierwszy ponad rok temu, przekraczał on 60%, następnie przez resztę 2022 roku utrzymywał się w okolicach 50%, a od początku nowego roku zaczął spadać i zbliżyć się do progu 40%.

CBOS

RYS. 3. Czy Pan(i) sam(a) lub ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego dobrowolnie i nieodpłatnie pomaga uchodźcom z Ukrainy?

Pomaganie uchodźcom rzadziej deklarują mężczyźni (36% wobec 45% wśród kobiet), mieszkańcy wsi (32% wobec 58% w największych miastach), respondenci gorzej wykształceni (27% w grupie z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym wobec 55% z wykształceniem wyższym), osoby o najniższych dochodach *per capita* (24% wobec 56% w grupie o najwyższych dochodach), a także badani o poglądach prawicowych (36% wobec 41% wśród osób o poglądach centrowych i 51% wśród sympatyków lewicy) – zob. tabelę aneksową 3.

UKRAIŃCY W POLSCE

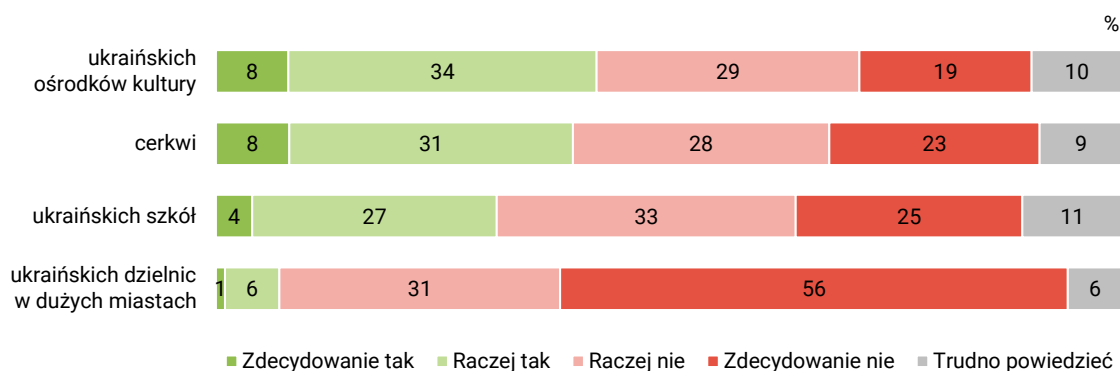
W przeprowadzonym przez nas niedawno badaniu fokusowym na temat postrzegania Ukraińców w Polsce² szczególne spory między respondentami budziła kwestia praw ukraińskiej społeczności osiadłej w naszym kraju. Wielu uczestników naszych dyskusji obawiało się, że Ukraińcy nie będą

² Zob. komunikat CBOS Fokus „Polacy o Ukraińcach”, sierpień 2023 (oprac. J. Scovil).

chcieli integrować się z polskim społeczeństwem i dlatego uważali, że nie należy im pozwalać na zbyt wiele swobody w wyrażaniu czy kultywowaniu swojej odrębności narodowej. Ponieważ nie znaleźliśmy skali zasygnalizowanych w badaniu obaw, postanowiliśmy pogłębić nasze ustalenia za pomocą sondażu, w którym zapytaliśmy respondentów z całego kraju o ich stosunek do tworzenia przez żyjących w Polsce Ukraińców własnych szkół, ośrodków kultury, dzielnic, a także cerkwi. Wyniki pokazują, że niechęć wobec takich działań jest znaczna – odpowiedzi na każde zadane przez nas pytanie są w przeważającej mierze negatywne. Dość podzielone – choć raczej krytyczne – są opinie odnoszące się do tworzenia w naszym kraju ukraińskich ośrodków kultury (48% głosów przeciwnych wobec 42% przychylnych). Nieco wyraźniejszy opór budzą cerkwie (51% głosów przeciwnych wobec 39% popierających), a tym bardziej ukraińskie szkoły (58% przeciwnych wobec 31% przychylnych). Natomiast ukraińskim dzielnicom w dużych polskich miastach sprzeciwia się już zdecydowana większość Polaków (87% wobec 7% głosów przychylnych).

CBOS

RYS. 4. Jak Pan(i) uważa, czy zamieszkali w Polsce Ukraińcy powinni mieć prawo do tworzenia w naszym kraju:

Odsetki nie sumują się do 100 z powodu zaokrągleń

Warto przyjrzeć się zależnościom między odpowiedziami badanych a ich charakterystykami socjodemograficznymi, zwłaszcza w przypadku pytania o ukraińskie ośrodki kultury, które najbardziej dzieliło respondentów. Jak się okazuje, zwolenników ich tworzenia znajdujemy ponadprzeciętnie często wśród mężczyzn (47% wobec 37% kobiet), osób w wieku 25–34 lata (49%), mieszkańców większych miejscowości (50% w największych miastach wobec 37% na wsi), lepiej wykształconych (57% z wykształceniem wyższym wobec 32% z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym), ankietowanych o wyższych dochodach *per capita* (60% w grupie o najwyższych dochodach wobec 30% o dochodach najniższych) oraz niepraktykujących religijnie (49% wobec 35% wśród praktykujących 1–2 razy w miesiącu) – zob. tabelę aneksową 5.

Chociaż nadal większość Polaków uważa, że wojna na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu naszego kraju, to ich odsetek maleje. Podobnie wciąż większa część badanych popiera przyjmowanie przez nasz kraj uchodźców z Ukrainy, ale w ostatnim czasie ich udział coraz bardziej spada. Odsetek deklarujących, że oni sami lub członkowie ich rodzin udzielają pomocy ukraińskim uchodźcom, utrzymuje się od dłuższego czasu na zbliżonym poziomie. Polacy są zdecydowanie przeciwni powstawaniu ukraińskich dzielnic w dużych polskich miastach, a mniej zdecydowany sprzeciw budzi w nich tworzenie ukraińskich szkół, cerkwi czy ukraińskich ośrodków kultury.

Opracował

Jonathan Scovil